

Nr. 9

President Rechtbank 's-Gravenhage zp Assen 29 maart 2001, AWB 00/68876 (mr. Klaassens).

Net als vrouwen en meisjes die openlijk protesteren tegen door de familie geselecteerde huwelijkspartners kunnen zij die overspel plegen, of anderszins hun familie 'te schande maken', het risico lopen om het leven te worden gebracht. Vrouwen die ten gevolge van een conflict in de traditionele clansfeer in PUK- of KDP-gebied problemen ondervinden, kunnen in veel gevallen niet afdoende bescherming van de Koerdische autoriteiten invoeren.

Art. 3 EVRM; art. 29 a en b Vw

A., van Iraakse nationaliteit (verzoekster), gemachtigde: mr. A.A. van Harmelen
tegen
de Staatssecretaris van Justitie (verweerder)

I. PROCESVERLOOP

1. Op 27 september 1999 heeft verzoekster, mede ten behoeve van – toen nog – vier van haar minderjarige kinderen, een aanvraag om toelating als vluchteling gedaan.
2. Bij beschikking van 31 maart 2000, uitgereikt aan verzoekster op 18 mei 2000, heeft verweerder de aanvraag niet ingewilligd en ambtshalve beslist aan verzoekster geen vergunning tot verblijf op grond van klemmende redenen van humanitaire aard te verlenen.
3. Verzoekster heeft daartegen bij brief van 13 juni 2000 bezwaar gemaakt.
4. Aan verzoekster is bij schrijven van 10 oktober 2000 medegedeeld dat zij de behandeling van het bezwaar niet in Nederland mag afwachten.
5. Bij verzoekschrift van 12 oktober 2000 heeft verzoekster de president verzocht een voorlopige voorziening te treffen strekkende tot het achterwege laten van uitzetting tot op het bezwaar is beslist.
6. De griffier heeft de van verweerder ontvangen stukken aan verzoekster gezonden en haar in de gelegenheid gesteld nadere gegevens te verstrekken.
7. Verweerder heeft een verweerschrift ingediend.
8. Openbare behandeling van het verzoek heeft plaatsgevonden ter zitting van 1 maart 2001. Verzoekster is in persoon verschenen, bijgestaan door haar gemachtigde mr Van Harmelen, voornoemd. Verweerder heeft zich doen vertegenwoordigen door mr Van Leeuwen.

II. OVERWEGINGEN

1. Ingevolge artikel 8:81 Algemene wet bestuursrecht (Awb) kan de president van de rechtbank die bevoegd is of kan worden in de hoofdzaak, indien tegen een besluit bij de rechtbank beroep is ingesteld dan wel, voorafgaand aan een mogelijk beroep bij de recht-

bank, bezwaar is gemaakt of administratief beroep is ingesteld, op verzoek een voorlopige voorziening treffen indien onverwijld spoed, gelet op de betrokken belangen, dat vereist.

2. De president zal, voor zover de beslissing tot uitzetting samenhangt met de niet-inwilliging van de aanvraag om toelating als vluchteling, toetsen of er in redelijkheid geen twijfel over kan bestaan dat geen gevaar bestaat voor vervolging in vluchtelingenrechtelijke zin, en voor zover de beslissing tot uitzetting samenhangt met de beslissing aan verzoekster geen vergunning tot verblijf op grond van klemmende redenen van humanitaire aard te verlenen, toetsen of het bezwaar een redelijke kans van slagen heeft.

3. Op grond van artikel 15 Vreemdelingenwet (Vw) in samenhang met artikel 1(A) van het Verdrag van Genève betreffende de status van vluchtelingen (hierna: het Verdrag) kunnen vreemdelingen die afkomstig zijn uit een land waarin zij gegronde redenen hebben te vrezen voor vervolging wegens hun godsdienstige, levensbeschouwelijke of politieke overtuiging of hun nationaliteit, dan wel wegens het behoren tot een bepaald ras of een bepaalde sociale groep, als vluchteling worden toegelaten.

4. Op grond van artikel 11, vijfde lid, Vw kan het verlenen van een vergunning tot verblijf, daaronder begrepen de voorwaardelijke vergunning tot verblijf, geweigerd worden op gronden aan het algemeen belang ontleend. Verweerder voert met het oog op de bevolkings- en werkgelegenheidssituatie hier te lande een beleid waarbij vreemdelingen in het algemeen – behoudens verplichtingen welke voortvloeien uit internationale overeenkomsten – slechts voor verlening van een vergunning tot verblijf in aanmerking komen indien met hun aanwezigheid hier te lande een wezenlijk Nederlands belang is gediend of indien sprake is van klemmende redenen van humanitaire aard.

5. Het vluchtrelaas van verzoekster komt op het volgende neer.

Verzoekster behoort tot de Koerdische bevolkingsgroep en is afkomstig uit Zakho. Verzoeksters echtgenoot was werkzaam als taxichauffeur en is actief geweest voor de Patriottische Unie van Koerdistan (PUK), terwijl verzoekster en hij met hun kinderen woonachtig waren in het gebied van de Democratische Partij Koerdistan (KDP). In verband met zijn activiteiten voor de PUK heeft verzoeksters echtgenoot in 1997 problemen gekregen met de KDP. Terwijl er drie mannen bij hem in de auto zaten, werd hij bij het passeren van een KDP-controlepost door mensen van de KDP achtervolgd. Er werd ook op hem geschoten. Verzoeksters echtgenoot heeft daarop het land verlaten en is naar Nederland gegaan. Vlak na het vertrek van haar man is verzoekster twee à drie keer door de KDP over de verblijfplaats van haar man verhoord. Ongeveer een maand voor haar vertrek werd verzoekster een aantal keren bezocht door de neef van haar man. Tijdens die bezoeken werd ver-

zoekster verkracht en als gevolg daarvan is zij zwanger geraakt. Kort daarna kreeg verzoekster bezoek van haar zwager C, de broer van haar man, die in de Verenigde Staten woonachtig is. Verzoekster heeft hem enkel verteld dat zij het leven onhoudbaar vond en bij haar man wilde zijn. Verzoekster vreesde te worden gedood door haar schoonvader of door haar vader of door haar eigen zoon als zij op de hoogte zouden raken van haar zwangerschap. C heeft vervolgens de uitreis voor verzoekster en vier van haar (minderjarige) kinderen geregeld. Op of omstreeks 27 juni 1999 is verzoekster met de betreffende kinderen naar Turkije gereisd. Daar heeft zij ongeveer drie maanden verbleven, voordat zij met haar kinderen op of omstreeks 11 september 1999 per vrachtwagen Nederland is ingereisd. Op [...] 2000 is verzoeksters jongste kind geboren.

6. Bij brief van 23 maart 2000 heeft verzoekster nog correcties en aanvullingen op het verslag van nader gehoor aan verweerder doen toekomen.

7. Verweerder heeft de aanvraag afgewezen wegens de kennelijke ongegrondheid ervan. Gelet op hetgeen verzoekster heeft aangevoerd en hetgeen overigens bekend is, bestaat geen enkel vermoeden dat verzoekster in haar land van herkomst gegronde redenen heeft te vrezen voor vervolging in vluchtelingenrechtelijke zin. Verzoekster komt noch op grond van het traumata-beleid noch op grond van artikel 3 van het (Europees) Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM) noch anderszins in aanmerking voor een vergunning tot verblijf op grond van klemmende redenen van humanitaire aard. Verzoekster is afkomstig uit Noord-Irak en behoort niet tot één van de risicogroepen genoemd in de ambtsberichten van de Minister van Buitenlandse Zaken van 15 april 1999, 13 november 1998 en 31 maart 1998. Verzoekster heeft derhalve een vestigingsalternatief in Noord-Irak en kan daar naartoe terugkeren. Verzoekster komt ook niet in aanmerking voor een voorwaardelijke vergunning tot verblijf.

8. Verzoekster stelt zich op het standpunt dat zij wel degelijk is aan te merken als vluchteling nu zij voldoet aan de omschrijving van artikel 1(A) van het Verdrag en artikel 15, eerste lid, Vw. Verzoeksters echtgenoot is voor de PUK actief geweest en haar familie is van oudsher aanhanger van de PUK. Na het vertrek van haar echtgenoot is verzoekster onderverdeeld door de KDP. Bovendien zijn er familieleden van haar omgebracht door de KDP en heeft haar schoonvader zes maanden gevangen gezeten. Subsidiar stelt verzoekster zich op het standpunt dat zij in aanmerking komt voor een vergunning tot verblijf op grond van klemmende redenen van humanitaire aard. Verzoekster is meerdere malen door haar neef verkracht en zij is als gevolg daarvan zwanger geraakt. Verzoekster bevond zich op dat moment alleen in haar land van herkomst; haar echtgenoot had reeds een paar jaar daarvoor het land verlaten. Nu het voor

haar als alleenstaande vrouw met vier kleine kinderen moeilijk was om acuut het land te verlaten, heeft zij zich niet tegen de bezoeken en de daarmee gepaard gaande verkrachtingen kunnen verzetten. In het ziekenhuis werd een abortus geweigerd en het was niet mogelijk om zich met het betreffende probleem tot haar schoonouders te wenden. Zij liep met zelfmoordgedachten rond. Haar zwager uit Amerika heeft uiteindelijk haar uitreis geregeld, zonder dat zij hem over haar problemen heeft verteld. In januari 2000 is verzoekster vroegtijdig bevallen in verband met haar hoge bloeddruk. Gelet op het vorenstaande doet verzoekster een beroep op het traumata-beleid. Verzoekster staat niet onder behandeling. Het mag echter ook bij verweerder bekend worden verondersteld dat mensen die dergelijke traumatische ervaringen hebben meegemaakt hierover vaak eerst in een later stadium praten. Het is voor verzoekster moeilijk om over hetgeen haar is overkomen te praten, temeer nu zij in Nederland weer met haar echtgenoot is herenigd, terwijl hij niet de vader is van haar jongste kind. In haar cultuur is het bovendien niet gangbaar om voor het verwerken van dergelijke ervaringen deskundige hulp te zoeken. Verzoekster doet voorts een beroep op artikel 3 EVRM. Bij terugkeer naar haar land van herkomst loopt verzoekster een reëel risico op een behandeling als verboden door dat artikel. Ter terechtzitting heeft verzoekster nog aangevoerd dat haar vrees om te worden gedood door haar schoonfamilie danwel haar eigen familie in verband met het feit dat zij ten gevolge van verkrachting een buitenechtelijk kind heeft gekregen, primair moet worden gerelateerd aan één of meerdere gronden van het Vluchtelingenverdrag.

9. Vooropgesteld moet worden, dat niet is gebleken dat de politieke en mensenrechtensituatie in (Noord-)Irak zodanig is, dat asielzoekers uit dat land zonder meer als vluchteling behoren te worden aangemerkt. Het enkele behoren tot de Koerdische bevolkingsgroep kan er evenmin toe leiden dat verzoekster als vluchteling moet worden aangemerkt. Derhalve zal tot op zekere hoogte aannemelijk moeten zijn, dat met betrekking tot verzoekster persoonlijk feiten en omstandigheden bestaan waardoor zij gegronde reden heeft te vrezen voor vervolging in vluchtelingenrechtelijke zin.

10. Naar het oordeel van de president is dat niet het geval.

11. Voor zover verzoekster stelt te vrezen voor vervolging door de KDP overweegt de president dat gesteld noch gebleken is dat zij op politiek, religieus of maatschappelijk gebied activiteiten heeft verricht die gericht waren tegen de KDP, zodat niet aannemelijk is dat verzoekster op grond daarvan in de negatieve belangstelling van de KDP is komen te staan. Voor zover verzoekster stelt dat haar vrees voor vervolging door de KDP is terug te voeren op problemen die haar man van die zijde heeft ondervonden, overweegt de president dat, wat daar verder ook van zij,

het enkele feit dat verzoekster in 1997 twee à drie keer door de KDP is ondervraagd in verband met de verblijfplaats van haar man, onvoldoende zwaarwegend is om aan te nemen dat zij gegronde reden heeft te vrezen voor vervolging in vluchtelingenrechtelijke zin. Verzoekster heeft nadien immers geen problemen meer van die zijde ondervonden. Verzoekster heeft naar aanleiding van die verhooren ook geen aanleiding gezien haar land te verlaten. Gelet ook op het tijdsverloop sedertdien is niet aannemelijk dat verzoekster in verband met (eventuele) door haar man ondervonden problemen van de KDP de negatieve belangstelling van die partij op haar persoon gericht weet.

12. Voor zover verzoekster stelt dat zij vrees door haar (schoon)familie te worden gedood vanwege de verkrachting(en) gepleegd door de neef van haar man overweegt de president het volgende.

De president stelt allereerst vast dat die gebeurtenis(sen) door verweerder, naar ter terechtzitting door zijn gemachtigde ook is bevestigd, niet worden betwist. De president zal bij de verdere beoordeling dan ook van die feiten uitgaan. Aan het ambtsbericht van 12 april 2000 van de Minister van Buitenlandse Zaken ontleent de president het volgende:

‘In de traditionele Koerdische maatschappij in Noord-Irak zijn de verhoudingen tussen mannen en vrouwen en opvattingen over hun rolpatronen van oudsher ingesleten. Zij worden vooral buiten de steden nog sterk door culturele en sociale tradities bepaald. (...) Net als vrouwen en meisjes die openlijk protesteren tegen door de familie geselecteerde huwelijkspartners kunnen zij die overspel plegen, of anderszins hun familie “te schande maken”, het risico lopen om het leven te worden gebracht. Naar verluidt zou dit nog voorkomen en worden de daders van dergelijke delicten, als er al sprake is van (juridische) vervolging, doorgaans niet veroordeeld. (...) Vrouwen die ten gevolge van een conflict in de traditionele (clan-)sfeer in PUK- of KDP-gebied problemen ondervinden, kunnen in veel gevallen niet afdoende bescherming van de Koerdische autoriteiten invoeren.’

De president is niet gebleken dat verweerder in zijn beschikking in primo danwel in zijn verweerschrift de gebeurtenissen die verzoekster zijn overkomen heeft gezien in samenhang met hetgeen hiervoor uit het ambtsbericht van 12 april 2000 is aangehaald. Dit klemt temeer nu verweerder die gebeurtenissen niet heeft betwist. Dat verweerder heeft gesteld dat de echtgenoot van verzoekster – tot op heden – heeft geaccepteerd wat er is gebeurd – doet aan het vorenstaande niet af. Verweerder zal bij het nemen van zijn beslissing op bezwaar alsnog dienen te bezien of hetgeen verzoekster is overkomen, geplaatst in het licht van hiervoor aangehaald ambtsbericht, voor verzoekster kan leiden tot het toekennen van een status. Gelet op het vorenoverwogene komt dit de president niet onaannemelijk voor.

13. Het verzoek dient derhalve te worden toegewezen.

14. Er bestaat aanleiding voor vergoeding van het betaalde griffierecht en veroordeling van een partij in de kosten die de andere partij in verband met de behandeling van het verzoek redelijkerwijs heeft moeten maken.

(Volgt toewijzing van het verzoek om voorlopige voorziening; red.)

Noot

De man vlucht, de vrouw blijft onbeschermd achter. De vrouw wordt verkracht door een neef. Met het dikker worden van haar buik groeit haar angst voor maatregelen van de kant van haar familie. Ze is bang gedood te worden door haar vader, door haar zoon of door haar schoonvader.

Eremoorden, moorden gepleegd om de eer van de familie te redden, vinden naar aanleiding van verschillende gebeurtenissen plaats. In 'Kroniek van een aangekondigde dood', een roman van Gabriel García Márquez, spreekt de bruid die niet bloedt tijdens de huwelijksnacht het doodvonnis uit over een willekeurige man. In 'De herberg met het hoefijzer' van Den Doollaard schiet een minderjarige de minnaar van zijn schoonzuster dood.

In dit geval is er sprake van verkrachting en een ongewenste zwangerschap. De vrouw vlucht, haar man achterna. Kennelijk hoopt zij bij hem steun te verkrijgen. Een onzekere toekomst, maar wat kan zij anders?

1. Is de vrees gedood te worden vanwege de eer van de familie te beschouwen als vervolging in de zin van het Vluchtelingenverdrag? Is uitzetting in strijd met een ander refoulementverbod, van artikel 3 Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, artikel 3 Anti Folterverdrag of van artikel 7 van het Internationaal Verdrag inzake Burgerlijke en Politieke Rechten?

Het opnemen van de non refoulementverboden van artikel 3 EVRM, artikel 3 AFV en artikel 7 IVBPR in artikel 29b van Vw2000 reflecteert de toenemende betekenis van mensenrechtenverdragen voor het Nederlandse asielrecht. Natuurlijk, schending van de genoemde refoulementverboden leidde ook in het verleden (met uitzonderingen) tot verlening van een verblijfsvergunning (K. Wouters, 'Moet mogelijke schending van artikel 3 EVRM leiden tot een verblijfstitel?', NAV 1997, p. 856-860). Dat neemt niet weg dat deze verboden van uitzettingsbeletsel zijn gepromoveerd tot toelatingsgronden.

De reikwijdte van genoemde bepalingen in het kader van het asielrecht is nog onvoldoende uitgekristalliseerd. Zeker is dat deze bepalingen tot toelating nopen (behoudens contra-indicaties) indien bij uitzetting een gewisse dood dreigt. Ook een risico van marteling zal tot toelating leiden. Minder duidelijk is de betekenis van vrees voor een onmenselijke behandeling.

In het kader van het overschrijden van traditionele normen en waarden is duidelijk geworden dat uitzetting bij vrees voor stening na overspel een schending van artikel 3 EVRM en AFV inhoudt (EHRM 11

juli 2000, *Jabari*, RV 2000,2; JV 2000/240; NAV 2000/238); CAT 15 februari 2001, RV 2001, 4).

De vrees slachtoffer te worden van een eremoord onderscheidt zich van bovengenoemde casus omdat medeburgers de daders van vervolging zijn. Toch zal uitzetting in deze zaken zeker ook een schending van genoemde refoulementverboden inhouden als de overheid geen bescherming biedt. Het EVRM biedt ook bescherming indien de daders van vervolging niet behoren tot het overheidsapparaat (zie EHRM 17 december 1996, *Ahmed*, RV 1996, 21 r.o. 46; tevens EHRM 29 april 1997, *H.L.R.*, RV 1997, 20, r.o. 40). In veel landen lijkt de overheid geen effectieve bescherming te kunnen bieden en loopt degene die gezocht wordt in het kader van een eremoord het risico als opgejaagd wild zijn of haar leven te moeten voortzetten.

In die zin lijken zaken waarin eremoord een rol speelt eenvoudige zaken, ware het niet dat het bewijs dat sprake is van een dreiging met eremoord moeilijk is te leveren.

2. In de afgelopen jaren is een aantal zaken bij de rechter aanhangig geweest omtrent de vrees vermoord te worden omdat de eer van de familie zou zijn aangetast. Een Syrische verkreeg een verblijfsvergunning (na een uitspraak van zp Haarlem 7 december 2000, Awb 00/7019, NAV 2001/87; JV 2001/71) omdat zij vreesde voor haar leven nadat zij zonder toestemming met de man van haar keus was getrouwd. Het beroep tegen de afwijzende beschikking op het asielverzoek van een Armeense die een haar familie onwelgevallige relatie met haar neef was aangegaan, achtte de rechter gegrond (zp Arnhem 15 november 2001, Awb 01/57057). Het asielverzoek van twee Turkse lesbiennes die vanwege hun relatie vreesden voor de moorddadige neigingen van hun vaders, werd niet AC waardig geacht (zp Arnhem 19 oktober 2001, Awb 01/49393, NAV 2002/9 met noot Spijkerboer).

3. Niet enkel vrouwen worden slachtoffer van eremoorden. Dat neemt niet weg dat vrouwen over het algemeen wel meer risico lopen dan mannen. Kennelijk worden zij ook eerder vervolgd wegens overspel. In General Comment 28 vraagt het Mensenrechtencomité bij het IVBPR onder par. 31 expliciet aandacht voor deze vorm van discriminatie: *The commission of so called 'honour crimes' which remain unpunished, constitutes a serious violation of the Covenant and in particular of articles 6, 14 and 26. Laws which impose more severe penalties on women than on men for adultery or other offences also violate the requirement of equal treatment. (NJCM Bulletin jrg 26, nummer 4, p. 510 e.v.)*

Is het feit dat vrouwen meer risico lopen dan mannen reden om toch vluchtelingenschap aan te nemen? Is er toch sprake van discriminatie? Is er discriminatie in de bescherming die de overheid wenst te bieden in een kwestie waarbij eremoord dreigt? Indien het antwoord op deze laatste vraag bevestigend luidt, is er

sprake van vervolging in de zin van het Vluchtelingenverdrag. Dan geldt wat deskundigen op een expert meeting 6-8 september 2001 te San Remo in het kader van de Global Consultations stelden, namelijk dat de vervolgingsgrond gegeven is door het discriminatoir onthouden van bescherming: *'In cases where there is a real risk of serious harm at the hands of a non-state actor (e.g. husband, partner or other non-state actor) for reasons unrelated to any Convention ground, and the lack of State protection is for reason of a Convention ground, it is generally recognized that the nexus requirement is satisfied. Conversely, if the risk of harm by the non-state actor is Convention related, but the failure of State protection is not, the nexus requirement is satisfied as well.'*

4. De president lijkt in onderhavige zaak (r.o. 2.9) vluchtelingenrechtelijke vervolging niet aannemelijk te achten. In 2.12. stelt hij dat verweerder moet bezien of de vrouw in aanmerking komt voor een status. De president laat zich niet uit op grond waarvan of binnen welk kader verweerder zijn oordeel moet herzien.

In een aantal van de andere hier genoemde uitspraken wordt naar artikel 3 EVRM verwezen, terwijl in de uitspraak van 19 oktober 2001 ook vluchtelingenschap niet uitgesloten wordt geacht. Dat laatste is in die casus ook voor de hand liggend. Seksuele oriëntatie als vervolgingsgrond is immers niet omstreden. De vervolgingsgrond op grond waarvan vluchtelingenschap kan worden aangenomen is evenwel onduidelijker in een casus zoals onderhavige: de vrouw is slachtoffer, er is geen sprake van een politiek of religieus geïnspireerde keuze of van verzet tegen tradities. Er is dan ook geen sprake van vervolging op grond van politieke of godsdienstige overtuiging.

Is er sprake van vervolging op grond van het behoren tot een sociale groep?

Zowel mannen als vrouwen kunnen het slachtoffer van eremoorden zijn. In de roman van Márquez is zelfs een onschuldige man het slachtoffer, en waarom zou de werkelijkheid niet zijn zoals de literatuur. In twee uitspraken met betrekking tot Irakese asielzoekers (zp Arnhem 6 november 2001, Awb 00/4201, JV 2001/224 en zp Haarlem 18 januari 2001, Awb 00/854, NAV 2001/246 kort) wordt de mannen die worden verdacht van het ontmaagden van een meisje de hand boven het hoofd gehouden. Het lijkt me niet mogelijk de sociale groep te definiëren. Ik zie dit dus als een van die uitzonderlijke situaties waar het Vluchtelingenverdrag geen uitkomst biedt en het EVRM wel.

RB